

KINH PHÁP CỨ
(BẮC TRUYỀN – TẠNG HÁN)
ĐTK/ĐCTT, N° 0210

Nguyên tác: *Tôn giả Pháp Cứu*

Hán dịch: *Duy-kì-nan*

Việt dịch: *Thích Nguyên Hùng*

Vài dòng kính ghi

Bản kinh này do Ban phiên dịch Đại tạng kinh Việt Nam giao cho Đại đức Thích Đồng Ngộ dịch quyển thượng và con dịch quyển hạ vào cuối năm 2007. Vì lý do nào đó, quyển kinh được yêu cầu phải dịch gấp, nên quá trình phiên dịch vấp phải nhiều khó khăn, bản dịch do vậy không được như ý.

Nay chúng con có hiệu đính lại, và dù rất cố gắng, chắc cũng còn có chỗ chưa thỏa đáng. Giá như có một hội đồng thẩm định, cùng đọc các bản dịch, rồi hiệu đính thì hay biết mấy!

Chúng con xin phổ biến bản dịch này để mong được chư tôn đức bổ chính cho.

Thành kính đánh lễ chư thiện hữu trí thức trong mười phương.

Mùa Phật đản 2553

Thích Nguyên Hùng

Quyển hạ

Phẩm 22

ĐỨC PHẬT¹

[567a] Phẩm *Đức Phật* gồm 21 bài kệ, nói về thần đức của Phật và giáo pháp của Ngài không một điều nào là không lợi ích, có thể độ người và làm quy tắc sáng soi cho đời.

1

*Tự chiến thắng phiền não
Phật hơn hết thế gian
Trí thông suốt bạt ngàn
Dẫn kẻ mù vào đạo.*

2

*Lưới ái đã rách toang
Hết buộc ràng, huân tập
Trí Phật sâu vô cùng
Khiến mọi người theo dấu².*

3

Dũng mãnh lập nhất tâm

---

¹ Thuật Phật phẩm. Tương đương Pāli, phẩm 14, Buddhavagga.

² Tham chiếu Pāli: apadaṃ kena padena nessatha? HT. Minh Châu dịch: Ai dùng chân theo dõi/ Bậc không để dấu tích?

*Xuất gia ngày đêm diệt
Đoạn gốc rễ ái dục
Bằng chánh niệm sáng trong.*

4

*¹Bậc thấy đạo, vô nhiễm
Đã vượt năm đường² hiểm
Phật xuất hiện thế gian
Trừ khổ đau, lo buồn.*

5

*Khó thay được làm người
Khó thay sống trường thọ
Khó thay được gặp Phật
Được nghe pháp khó thay!*

6

*Ta chẳng thầy bảo hộ
Cũng không có bạn bè
Độc hành mà thành Phật
Thánh đạo tự nhiên thông.*

7

Thuyền sư¹ khéo qua sông

---

¹ Pāli, kệ 195.

² Năm đường (tức ngũ đạo 五道; cg: ngũ thú 五趣; S: pañca gatayah): năm con đường mà chúng sanh phải đi qua, tùy theo nghiệp của mình, gồm địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh, người và trời.

*Tinh tấn là nhịp cầu.
Người bị họ hàng buộc
Thoát được là Đại hùng.*

8

*Bỏ xấu ác là Phật
Thiền định là Phạm chí
Trừ đời bằng Pháp học
Đoạn chủng² là Phật tử.*

9

*³Phật nói niết-bàn cao
Các hạnh, nhân đấng đầu
Sa-môn bỏ điều ác
Không nhiều hại ai đâu.*

10

*⁴Không quấy rầy đến ai
Nhu giới luật nghiêm trì
Bỏ thân tham, ăn ít
Ẩn cư chốn viễn ly
Quán Đế để phát huệ*

---

¹ Thuyền sư 船師: một danh hiệu khác của Phật. Phật giáo hóa chúng sinh, khiến cho tất cả đều vượt qua biển sinh tử, đến bờ niết-bàn, giống người thuyền trưởng đưa người qua sông, vượt biển, nên tôn xưng Phật là Đại thuyền sư.

² Đoạn chủng 斷種: cắt đứt sự tái sinh.

³ Pāli, kệ 184.

⁴ Pāli, kệ 185.

Là phụng Phật nhớ ghi.

11

*Chớ làm các việc ác
Siêng làm các việc lành
Giữ tâm ý thanh tịnh
Là lời chư Phật dạy.*

12

*Phật là bậc tôn quý
Dứt lậu, chẳng còn dâm
Anh hùng trong họ Thích
Mọi loài đều quy tâm.*

13

*Vui thay, nhờ phước báo
Sở nguyện được viên thành
Trụ tịch tịnh tối thượng
Tự đến chốn niết-bàn.*

14 và 15

*Tìm nhiều chỗ quy y
Nơi thân cây, sông, núi
Họa tượng, lập miếu thờ
Cúng tế để cầu phước*

*Ai quy y như vậy
Không tốt lành, tối thượng*

*Bởi thân kia đâu đến
Để cứu khổ ai đâu?*

16

*Nếu ai tự quy y
Phật, Pháp và Thánh chúng
Ngộ Tứ đế, đạo đức
Tức có được chánh tuệ.*

17

*Thấy được Bốn chân lý
Vượt qua khổ tử sanh
Bát Thánh đạo đường lành
Giúp đời trừ đau khổ.*

18

*Nương tựa nơi Tam bảo
Là tốt lành tối thượng
Vì duy nhất nơi đây
Mới trừ mọi thống khổ.*

19

*Người chân chính quy y
Chỉ hướng đạo, chẳng tham
Lợi ích thay người này
Đã tự quy y Phật.*

20

*Người trí rất khó gặp
Cũng khó được kết thân
Người trí sanh nhà nào
Gia tộc đó bình an.*

21

*Vui thay Phật ra đời
Vui thay Pháp được thuyết
Vui thay Tăng hòa hợp
Hòa hợp thường an vui.*

Phẩm 23

AN NINH¹

[567b] Phẩm *An ninh* có 14 bài kệ, chỉ rõ việc an nguy, khuyên bỏ điều ác, vui làm điều thiện thì sẽ không đọa lạc.

1

*Ta sống rất an vui
Không giận hờn oán hận
Giữa những người oán hận
Ta sống không oán hận.*

2

*Ta sống rất an vui
Không bệnh giữa ốm đau
Giữa những người ốm đau
Ta sống không đau ốm.*

3

*Ta sống rất an vui
Không lo giữa lo buồn
Giữa những người lo buồn
Ta sống chẳng buồn lo.*

4

---

¹ An ninh phẩm. Tương đương Pāli, phẩm 15, Sukhavagga.

*Ta sống rất an vui
Thanh tịnh và vô vi
Lấy lạc làm thức ăn¹
Như cõi trời Quang Âm.*

5

*Ta sống rất an vui
Đạm bạc và vô sự
Dù lửa dữ bủa vây
Nào có thiếu Ta được!*

6

*Hơn người thì người oán
Thua người thì xấu hổ
Không tranh giành hơn thua
Thì lòng mình an ổn.*

7

*Lửa nào bằng lửa dâm
Độc nào hơn giận dữ
Khổ nào bằng khổ thân
Vui nào hơn tịch tịnh.*

8

Chẳng ưa niềm vui nhỏ

---

¹ Dĩ lạc vi thực: thức ăn là sự hỷ lạc.

*Cần chi chút biện tài
Phải cầu mong đại trí
Mới an ổn lâu dài.*

9

*Ta là bậc Thế tôn
Vĩnh viễn không lo buồn
Đã vượt qua ba cõi
Độc nhất thắng ma vương.*

10

*Vui thay được trông thấy
Và nương tựa Thánh nhân.
Lìa xa kẻ ngu đần
Sống một mình cũng thích.*

11

*Vui thay giữ chánh đạo
Vui thay khéo thuyết pháp
Không đua tranh với đời
Trì giới thường an vui.*

12

*Ở chung với Thánh hiền
Vui như gặp người thân
Gần với bậc trí nhân
Thấy nghe càng thêm rộng.*

13

*Thọ mạng thật ngắn ngủi
Lại bỏ qua nhiều đời
Nay phải học pháp yếu
Để đến già an vui.*

14

*¹Muốn biết vị cam lộ
Hãy vui vẽ đoạn dục.
Muốn vượt khổ sanh tử
Uống cam lộ niết-bàn.*

---

¹ Pāli, kệ 204.

Phẩm 24

HAM VUI¹

[567c] Phẩm này có tên chữ Hán là *Hảo hỷ*, gồm 12 bài kệ, khuyên người không nên vui thái quá; không tham muốn thì không ưu phiền.

1

*Trái đạo thì thuận mình
Thuận đạo thì trái mình
Ham vui, bỏ điều nghĩa
Là thuận theo ái tình.*

2

*Đừng chạy theo điều thương
Cũng đừng bỏ điều ghét
Thương không gặp, lo buồn
Ghét gặp nhau cũng khổ.*

3

*Do vậy chớ thương ai
Thương, ghét khổ cả hai
Ai không thương, không ghét
Trừ hết mọi dằng dai.*

4

---

¹ Hảo hỷ phẩm. Tương đương Pāli, phẩm 16, Piyavagga.

*Luyến ái sanh lo buồn
Luyến ái sanh sợ hãi
Ai không còn luyến ái
Đâu buồn lo sợ hãi?*

5

*Ham vui sanh lo buồn
Ham vui sanh sợ hãi
Ai không còn ham vui
Đâu buồn lo sợ hãi?*

6

*Tham dục sanh lo buồn
Tham dục sanh sợ hãi
Giải thoát khỏi tham dục
Đâu buồn lo sợ hãi?*

7

*Ham pháp và giữ giới
Chân thành, biết xấu hổ
Việc làm hợp lẽ đạo
Được đại chúng mến yêu.*

8

*Trạng thái dục không sanh
Chánh tư duy rồi nói
Tâm không còn tham ái*

Là đã vượt qua dòng.

9

*Như người đã đi lâu
Từ xa về an toàn
Người thân đều bình ổn
Đoàn tụ mừng hân hoan.*

10

*Thích làm phước cũng vậy
Từ đây đến bờ kia
Tự hưởng phước đã làm
Vui như được đoàn tụ.*

11

*Làm theo lời Phật dạy
Cấm chỉ mọi điều ác
Kính mến người gần đạo
Người xa đạo, chớ thân.*

12

*Gần và không nên gần
Có chỗ rất khác biệt
Gần đạo được thăng thiên
Xa đạo, đọa địa ngục.*

Phẩm 25

GIẬN HỒN¹

[568a] Phẩm này có tên chữ Hán là *Phẫn nộ*, gồm 26 bài kệ, nói về cái nguy hại của sự giận hờn ; đồng thời cho thấy sự tha thứ, từ bi, nhu thuận, giúp đỡ, nhân ái luôn được chư thiên hộ vệ, người đời kính yêu.

1

*Phẫn nộ không thấy pháp
Phẫn nộ không biết đạo
Ai trừ được phẫn nộ
Phước lạc thường theo thân.*

2

*Tham dâm không thấy pháp
Ngu si cũng như vậy
Ai trừ bỏ dâm si
Được phước đức bậc nhất.*

3

*Ai giận được cơn giận
Như hãm xe đang lăn
Là người đánh xe hay
Bỏ tôi mà vào sáng.*

---

¹ Phẫn nộ phẩm. Tương đương Pāli, phẩm 17, Kothavagga.

4

*Nhãn nhục thắng sân hận
Thiện thắng điều bất thiện
Bố thí thắng xan tham
Chỉ thành thắng hư nguy.*

5

*Không nói dối, không giận
Tâm ý không tham cầu
Ai làm ba việc ấy
Chết sẽ được sanh thiên.*

6

*Ai thường tự nhiếp thân
Từ tâm không sát hại
Thì sẽ được sanh thiên
Đến chỗ không lo buồn.*

7

*Ý thường hay tỉnh giác
Ngày đêm siêng tu học
Lậu hết, tâm giải thoát
Là đến được niết-bàn.*

8

*Người đời chỉ trích nhau
Xưa nay thường như vậy*

*Đã chê kẻ nói nhiều
Lại khinh người ít nói.
Cũng ghét kẻ trung hòa
Không ai không bị trách.*

9

*Tâm dục, phi thánh hiền
Thì không lời dung hoà
Người ấy khen hay chê
Đều chỉ vì danh lợi.*

10

*Thánh trí giành lời khen
Cho những bậc thánh hiền
Người trí tuệ, giữ giới
Không nói lời phỉ báng.*

11

*Chớ đừng nên phỉ báng
Bậc La-hán thanh tịnh
Vì Chư thiên, Phạm vương
Đề thích đều xưng tụng.*

12

*Thường cẩn thận giữ mình
Đừng để nổi giận hờn
Thân từ bỏ việc ác
Tiến tu đức hạnh lành.*

13

*Thường cẩn thận lời nói
Giữ gìn, chớ nổi sân
Từ bỏ lời nói ác
Thường tụng tập pháp lành.*

14

*Thường giữ tâm cẩn thận
Bảo hộ nó đừng sân
Từ bỏ tâm niệm ác
Chỉ tư duy niệm lành.*

15

*Giữ thân, thận trọng lời
Bảo vệ tâm ý mình
Bỏ sân si, hành đạo
Bằng nhẫn là mạnh nhất.*

16

¹*Bỏ sân, lìa kiêu mạn
Dứt tham ái buộc ràng
Không vướng vào danh sắc
Diệt sạch khổ, niết-bàn.*

17

---

¹ Pāli, kệ 221.

*Hóa giải mọi giận hờn
Chế ngự lòng tham dâm
Trút bỏ mọi si ám
Người này luôn được an.*

18

*Hết giận ngủ được ngon
Hết giận hết lo buồn
Giận hờn: gốc rễ độc.
Phạm chí, tâm dụi dàng
Lời nói hay, được khen
Đoạn dứt hết tai hoạ.*

19

*Gần người cùng chí hướng
Biết rõ việc làm ác
Chuồn hận thù đời sau
Lửa phiền não tự thiêu.*

20

*Ai không biết tầm quý
Không giới hạnh, giận hờn
Bị giận hờn lôi kéo
Quay vòng như mùa vụ.*

21

*Có sức ư dùng võ
Không sức thì nhẫn nhục
Nhẫn nhục là trên hết
Nên phải học nhẫn nhục.*

22

*Bị mọi người khinh khi
Có sức nên nhẫn được.
Nhẫn nhục là trên hết
Nên thường hay nhẫn nhục.*

23

*Ta cùng với người kia¹
Có ba điều đáng sợ²
Biết người kia đang giận
Phải diệt giận trong ta.*

24

*Thấy rõ hai mối họa³
Ta khuyên nhủ người kia
Biết người kia còn giận
Ta phải tự kiềm chế.*

25

---

¹ Ở đây nên hiểu: Ta với người kia cùng tranh đấu, cùng đang nổi giận.

² Giữa ta và người kia có ba cái sợ lớn: hoặc mình, hoặc người kia, hoặc cả hai sẽ bị tổn thất bởi cái giận.

³ Hai mối họa: Hiện tại bản thân mình gặp tai ương, đời sau còn bị quả báo.

*Kẻ ngu thắng người trí¹
Bằng những lời thô ác
Người trí hơn kẻ ấy
Bằng cách giữ im lặng.*

26

*Phàm những người xấu ác
Bị giận thì giận lại.
Bị giận không giận lại
Thì mình là người thắng.*

---

¹ Nguyên bản chép khổ trí 苦智. Nghi chép lầm! Các bản TNM đều chép thiện trí 善智.

Phẩm 26

TRẦN CẦU¹

[568b] Phẩm *Trần Cầu* gồm có 19 bài kệ, phân biệt pháp trong, pháp đục, khuyên nên học những điều thanh tịnh, chớ làm điều ô nhục.

1

*Sống không làm điều lành
Chết rơi vào đường ác
Đến đó chẳng tư trang
Chịu khổ không gián đoạn.*

2

*Phải mong cầu trí tuệ
Phải thấp sáng định tâm
Trừ cầu uế, vô nhiễm
Để thoát khổ thân hình.*

3

*Người trí bước thong thả
Đi đến chỗ an lành
Tẩy trừ tâm cầu uế
Như thợ luyện vàng ròng.*

---

¹ Trần cầu phẩm 塵垢品. Tương đương Pāli, phẩm 18, Malavagga.

4

*Cái ác từ tâm sinh
Trở lại hại thân mình
Như sắt sanh rỉ sét
Lại ăn sắt dần dần.*

5

*Không tụng, lời sẽ dơ
Không siêng, nhà sẽ bần
Không nghiêm, bản thân ta
Buông lung, bản mọi việc.*

6

*Keo kiệt, bản huệ thí
Bất thiện, bản nghiệp lành
Đời này và đời sau
Ác pháp luôn làm bản.*

7

*Trong các loại bản ấy
Ngu si là bản nhất.
Hãy học bỏ điều ác
Thành tỳ-kheo không bản.*

8

*Sống cầu thả, vô si
Như con quạ mỏ dài*

*Mặt dày, cam phận nhục
Là đời sống bản thay.*

9

*Dù khổ, sống liêm sỉ
Giữ nghĩa khí thanh bạch
Không chịu nhục, không dối
Đời sống thanh khiết thay!*

10

*Người ngu ưa giết hại
Nói lời không thật thà
Của không cho mà lấy
Chiếm đoạt vợ người ta.*

11

*Cứ mặc tình phạm giới
Say sưa trong rượu chè
Người này đời đời mãi
Tự búng gốc thân mình.*

12

*Nếu người nào biết vậy
Không nên nghĩ điều ác.
Kẻ ngu gần điều ác
Tự đốt mình triền miên.*

13

*Hãy tin tâm bố thí
Chớ đờng vì hư danh
Ưu trang sức hư danh
Không vào dòng định tĩnh.*

14

*Ai nhỏ, chặt gốc ý
Đoạn trừ mọi tham dục
Ngày đêm giữ nhất tâm
Tất vào dòng định tĩnh.*

15

*Đắm dục nhiễm bụi trần
Bụi trần sanh phiền não
Không não, không nhiễm trần
Hết ngu mà thanh tịnh.*

16

*Thấy kia bị nhiễm bản
Nên mình thường tỉnh giác
Hành lậu lừa dối mình
Hết lậu, hết nhiễm bản.*

17

*Lửa nào bằng lửa dâm
Sức nào hơn phần nộ*

*Lưới nào kín bằng si
Sông nào hơn sông ái.*

18

*Hư không không dấu vết
Sa-môn không ngoại cầu¹
Chúng sanh ra điều ác
Chỉ Phật tịnh, vô nhiễm.*

19

*Hư không không dấu vết
Sa-môn không ngoại cầu
Thế gian đều vô thường
Phật vô ngã, ngã sở.*

---

¹ Sa-môn không tìm cầu cái gì ở bên ngoài. Tham chiếu Pháp cú Pali, phẩm 18. Malavagga : Ngoại đạo không sa-môn.

Phẩm 27

PHỤNG TRÌ¹

[568c] Phẩm *Phụng Trì* có 17 bài kệ, giải thích ý nghĩa sống theo Pháp. Sống theo Pháp thì quý cái đức hạnh, chứ không tham lam, không tiêu xài phung phí.

1

*Người hảo tâm học đạo
Không tranh đua lợi danh
Có lợi hay không lợi
Không tham, không mê muội.*

2

*Thường chăm chỉ tu học
Tâm ngay thẳng thực hành
Nuôi hoài bảo thông tuệ
Đó là người vì đạo.*

3

*Được gọi là hiền trí
Chẳng phải do nói nhiều
Không có điều sợ hãi
Thủ thiện mới hiền trí.*

---

¹ Phụng trì phẩm 奉持品. Tương đương Pāli, phẩm 19, Dhammatṭhavagga.

4

*Người phụng trì Phật pháp
Chẳng phải do nói nhiều
Tuy biết ít Phật pháp
Nhưng y pháp thực hành
Giữ mỗi đạo chẳng mất
Mới đúng phụng trì pháp.*

5

*Được gọi là trưởng lão
Đâu hẳn vì tuổi cao
Dù già nua, tóc bạc
Ngu dốt được chi nào?*

6

*Thường nhớ điều chánh pháp
Theo nếp sống nhân từ
Minh đạt và thanh khiết
Mới xứng danh trưởng lão.*

7

*Dù có đẹp như hoa
Tham, ganh và dối trá
Nói, làm đều trái nhau
Đâu ra người đoan chánh?*

8

*Nếu bỏ được điều ác
Đoạn trừ tận gốc rễ
Có tuệ, không giận hờn
Mới là người đoan chánh.*

9

*Được gọi là sa-môn
Không phải vì trọc đầu
Dối, chấp thủ, tham dục
Có khác chi người phàm ?*

10

*Ai đình chỉ việc ác
Hoàng Phật đạo rộng sâu
Tâm tịnh, ý sáng trong
Là sa-môn đứng đầu.*

11

*Dù được gọi tì-kheo
Hành khát thực phi thời
Tà hạnh và phóng đãng
Thì danh huyễn mà thôi.*

12

*Ai siêu việt tội phước
Tịnh tu đời phạm hạnh
Trí tuệ phá ác nghiệp
Xứng danh gọi tì-kheo.*

13

*Được gọi là hiền minh
Chẳng phải nhờ lặng thinh
Trong tâm đầy bất tịnh
Chỉ cái vỏ hiền minh!*

14

*Người nội tâm vô vi
Thanh khiết, không vướng bận
Thân tâm đều tịch diệt
Mới xứng danh hiền minh.*

15

*Người được gọi đạo hạnh
Chẳng do cứu một người
Mà cứu khắp thiên hạ
Và không hại đến ai.*

16 và 17

*Người giữ giới, tịnh khẩu
Thành khẩn thực hành pháp
Đạt được các thiền định
Nhưng vẫn còn khép kín
Ý muốn cầu được an
Còn tập khí thế gian
Kết sử chưa đoạn tận
Thì chưa được giải thoát.*

Phẩm 28

LÊN ĐƯỜNG GIẢI THOÁT¹

[569a] Phẩm này có tên chữ Hán là *Đạo Hành*, gồm 28 bài kệ, chủ yếu nói về con đường giải thoát, đó là con đường cực kỳ vi diệu.

1

*Bát chánh, đường tối thượng
Tứ đế là pháp tích²
Không dục, hạnh tôn quý
Cúng đèn được pháp nhãn³.*

2

*Đi đường này hết sợ
Kiến tịnh⁴ mới độ đời
Đường này hoại ma binh
Gắng đi theo, hết khổ.*

3

---

¹ Đạo hành phẩm 道行品. Tương đương Pāli, phẩm 20, Maggavagga.

² Pháp tích: Dấu tích của cửa Pháp. Con đường dẫn đến quả thánh.

³ Nguyên bản chép: 施燈必得眼. Nghi nhâm. Câu này không liên hệ với ba câu trên. Tham chiếu Pāli: *dvipadānaṃ ca cakkhumā*, pháp nhãn đáng siêu quần.

⁴ Kiến tịnh 見淨. Pāli: *diṭṭhivissuddha*. Thấy biết rõ ràng, nhãn quan trong sáng, đã được tịnh hoá.

*Ta đã mở chánh đạo
Đường lớn, sáng lạ thường
Nghe rồi phải thực hành
Hành mới thoát buộc ràng.*

4

*Sanh tử, vô thường, khổ
Quán thấy vậy là trí.
Muốn lìa tất cả khổ
Hành đạo thì trừ hết.*

5

*Sanh tử, vô thường, không
Quán thấy vậy là trí
Muốn thoát ly đường khổ
Hành đạo phải siêng năng.*

6

*Việc cần làm, làm ngay
Đừng ngu si che đậy
Biếng nhác, nằm nhìn lên
Trừ trừ sao tiến đạo?*

7

*Niệm đáng niệm là chánh
Niệm không đáng niệm: tà
Niệm chánh tà không khởi*

Niệm chánh đạo mới thành.

8

*Khéo giữ ý, giữ lời
Thân không làm việc ác
Ba nghiệp ác trừ rồi
Phật nói đã đắc đạo.*

9

*Chặt cây không tận gốc
Chồi nhánh sẽ lại sanh
Bứng cây (ái dục) tận gốc rễ
Tì-kheo đắc nê-hoàn.*

10

*Không đốn tận gốc rễ
Sự luyến ái họ hàng
Thì ái dục buộc ràng
Như ghé con nhớ sữa.*

11

*Đoạn tận gốc ái dục
Sanh tử hết biên cương
Là đã gần với đạo
Mau chóng đắc nê-hoàn.*

12

*Tham dực sẽ mau già
Giận hờn sẽ sinh bệnh
Ngu si đến chỗ chết
Trừ cả ba, đắc đạo.*

13

*Trước bỏ, sau cũng bỏ
Ở giữa cũng vượt qua
Diệt hết mọi ý niệm
Già chết không trở lại.*

14

*Người vì vợ vì con
Không quán thấy pháp bệnh
Khi cái chết đến gần
Khác nào lụt ập đến?*

15

*Cha con không cứu được
Còn mong chi họ hàng
Mạng hết nhờ thân thích
Khác chi mù giữ đèn?*

16

*Hiểu rõ ý nghĩa trên
Người trí nên trì giới
Nỗ lực vượt trần gian
Diệt trừ tất cả khổ.*

17

*Xa lìa mọi việc thăm
Diệt trừ mọi vọng tưởng
Như gió thổi mây trôi
Thì có được chánh tri.*

18

*Lấy tuệ làm sự nghiệp
Sống đạm bạc, vô vi
Biết thọ trì chánh pháp
Sanh tử ắt được trừ.*

19

*Biết các hành¹ đều không
Là cái biết tuệ giác
Trừ hết khổ thế gian
Phải bằng tuệ giác này.*

20

*Biết các hành đều khổ
Là cái biết tuệ giác
Trừ hết khổ thế gian
Phải bằng tuệ giác này.*

21

---

¹ Hành 行 (S: saṃskāra): chỉ các pháp hữu vi, do nhân duyên tạo thành.

*Biết các hành vô ngã
Là cái biết tuệ giác
Trừ hết khổ thế gian
Phải bằng tuệ giác này.*

22

*Ta nói cho người biết
Ái dục là mũi tên
Phải gắng tự giữ mình
Và vâng lời Phật dạy.*

23

*Như Lai đã trừ hết
Đường sanh tử tới lui
Không điều gì chưa hiểu
Thuyết pháp bằng mắt đạo¹.*

24

*Muôn sông đổ vào biển
Vẫn còn dòng chảy nhanh
Pháp thuyết cho người trí
Sẽ mau đến niết-bàn.*

25

---

¹ Sở dĩ diễn vi đạo nhãn 所演為道眼: Pháp Phật nói ra từ sự chứng ngộ, từ con mắt đã thấy đạo.

*Trước chưa nghe Pháp luân
Thương chúng sanh, Phật chuyển
Ai tôn kính, phụng hành
Sẽ vượt qua ba cõi.*

26

*Ba niệm¹ đều niệm thiện
Ba bất thiện không khởi²
Do niệm mà các hành
Được diệt nhờ Chánh đoạn³.*

27

*Ba định⁴ chuyển ba niệm⁵
Buông xả, hành vô lượng⁶
Ba định diệt ba nghiệp⁷
Nhờ niệm giải mọi kết.*

28

Biết lấy giới ngăn ác

---

¹ Ba niệm: có thể là ba nghiệp thân, khẩu, ý. Ba nghiệp đều nhớ nghĩ và làm điều thiện.

² Đề bản 三亦難不善, khó hiểu. Tham chiếu kinh Xuất diệu: 三念當離惡. Ba niệm bất thiện là dục niệm, khuể niệm, hại niệm cần phải xa lia.

³ Chánh đoạn tức Chánh căn. Trong kinh đôi khi nói Tứ chánh căn là Tứ chánh đoạn.

⁴ Ba định: 1. Định có tầm có tứ; 2. Định không tầm, có tứ; 3. Định không có tầm, không có tứ.

⁵ Ba niệm bất thiện là niệm dục, niệm sân, niệm hại.

⁶ Phát huy Tứ vô lượng tâm.

⁷ Trụ ở Tứ thiền, nhập vào định thanh tịnh, không còn khởi tưởng chấp trước, tất cả các sử sẽ nhanh chóng được diệt trừ.

*Vui chánh niệm, tuệ giác
Đã biết đời thành - bại
Tâm tịnh, giải thoát hết.*

Phẩm 29

QUẢNG DIỄN¹

[569c] Phẩm *Quảng Diễn* có 14 bài kệ, nói việc thiện hay ác gì cũng tích lũy từ nhỏ thành lớn, được chứng minh bằng những pháp cú tương ứng.

1

*Tặng niềm vui dù nhỏ
Phước báo lại rất to
Tặng tuệ giác dù nhỏ
Hưởng phước trí thêm to.*

2

*Làm cho người khác khổ
Mà mong được phù hộ
Thì rước họa vào thân
Tự gây thêm thù hận.*

3

*Tự đa mang nhiều việc
Việc không đáng cũng làm
Lại buông lung ca hát
Nghệp ác ngày càng tăng.*

---

¹ Quảng Diễn phẩm 廣衍品. Tương đương Pāli: phẩm 21, Pakiṇṇakavagga.

4

*Tập tinh tiến, tu thân
Làm việc đáng nên làm
Tỉnh giác, không làm ác
Là chánh nghiệp tu hành.*

5

*¹Tư chất vốn thông minh
Lại học hỏi thật tình
Nhu dầu loang mặt nước
Người ấy càng thông minh.*

6

*Bẩm tính chẳng thông minh
Lại không thích học hành
Tâm tư càng rút lại
Nhu cục bơ trong nước.*

7

*Gần đạo thì vẻ vang
Nhu lên núi tuyết cao
Xa đạo thì si ám
Nhu tên bắn trong đêm.*

8

---

¹ Bài kệ 5 và 6 không có trong văn hệ Pāli.

*Là đệ tử của Phật
Phải thường xuyên tỉnh giác
Ngày đêm luôn niệm Phật
Niệm Pháp và niệm Tăng.*

9

*Là đệ tử của Phật
Phải thường xuyên tỉnh giác
Ngày đêm tu thiền quán
An lạc trụ nhất tâm.*

10

¹*Người tu cần nên nhớ
Mỗi lần ăn biết đủ
Thì khổ vì tham giảm
Tiêu hoá tốt, sống lâu.*

11

*Học khó, bỏ tật khó
Sống tại gia cũng khó
Ở chung, đồng lợi khó
Khó nhất: không lỗi lầm.*

12

*Tì-kheo khát thực khó
Sao không gắng nỗ lực*

---

¹ Bài kệ này không có trong văn hệ Pāli.

*Tinh tiến đạt tự tại
Sau khỏi cầu cạnh ai?*

13

*Có tín, giới sẽ thành
Từ giới, được nhiều báu
Và cũng được thuận duyên
Ở đâu cũng được cúng.*

14

*Nằm, ngồi, đi một mình¹
Mà vẫn không buông lung
Một mình vẫn chánh thân
An lạc giữa rừng xanh!*

---

¹ Tham chiếu Pāli: **Ekāsanam ekaseyyam**. HT. Minh Châu dịch: ai nằm ngồi một mình.

Phẩm 30

ĐỊA NGỤC¹

[570a] Phẩm *Địa Ngục* có 16 bài kệ, nói những việc dẫn đến đường địa ngục, làm ác thọ tội ác, bị nghiệp ác dẫn đi, không ai tránh thoát.

1

*Vọng ngữ gần địa ngục
Làm mà nói không làm
Hai tội, sau thọ báo
Tự làm, nghiệp dẫn đi.*

2

*Dẫu thân mặc pháp y
Việc ác không kiềm chế
Người làm việc ác ấy
Chết ắt đọa địa ngục.*

3

*Không giới, nhân cúng dường
Lý nào không tự hại ?
Chết đọa ăn sắt nóng
Lửa thiêu đốt thành than.*

---

¹ Địa ngục phẩm 地獄品. Tương đương Pāli, phẩm 22, Nirayavagga.

4

*Buông lung, mê vợ người
Sẽ chuốc bốn tai họa :
Ngủ không yên (1), mất phước (2)
Bị chê (3), tính đục tăng (4).*

5

*Mất phước đọa đường ác
Hoảng sợ, hết niềm vui
Luật pháp phạt trọng hình
Chết rơi vào địa ngục.*

6

*Thí như nhỏ cỏ may¹
Nắm vào thì đứt tay
Học giới không giữ giới
Địa ngục mình tự gây.*

7

*Người kiêu mạn, lười biếng
Chẳng thể trừ phiền não
Phạm hạnh không vẹn toàn
Trọn không có phước báo.*

8

---

¹ Cỏ may (tức gian thảo 菅草): cỏ gian, cỏ may. Pāli: **Kuso yathā duggahīto:** như vụng nắm cỏ kusa.

*Thường làm việc đáng làm
Và làm hết khả năng.
Xa lìa bọn ngoại đạo
Chớ huân tập bụi trần.*

9

*Làm việc không đáng làm
Rồi sau sẽ hối hận.
Làm lành thường may mắn
An vui, không hối hận.*

10

*Ở trong các hạnh ác
Muốn làm, hoặc đã làm
Thì khổ không thể thoát
Nghiệp đến khó tránh được.*

11

*¹Chứng gian² cho người thua
Làm rồi không cải chính
Đổ oan cho người tốt
Phạt oan cho kẻ sĩ
Người này nghiệp buộc ràng
Tự ném vào địa ngục.*

---

¹ Từ đây trở xuống, gồm hai bài tụng rưỡi, không có trong văn hệ Pāli.

² Vọng chứng: làm chứng gian dối, láo khoét cho người khác bị hại, bị thua.

12

*Như phòng bị biên cương
Trong ngoài đều kiên cố
Tự phòng hộ tâm mình
Không cho phi pháp sinh.
Sơ suất sẽ sàu nảo
Khiến rơi vào địa ngục.*

13

*Đáng thẹn lại không thẹn
Không đáng thẹn lại thẹn
Do nhận thức sai lầm
Nên chết rơi địa ngục.*

14

*Đáng sợ lại không sợ
Không đáng sợ lại sợ
Do tin vào tà kiến
Nên chết rơi địa ngục.*

15

*Việc đáng tránh, không tránh
Điều nên gần, không gần
Do huân tập tà kiến
Nên chết rơi địa ngục.*

16

*Điều đáng gần thì gần
Việc đáng xa thì xa
Hàng giữ vững chánh kiến
Chết ắt đi đường lành.*

Phẩm 31

VÍ DỤ CON VOI¹

[570b] Phẩm này có tên chữ Hán là *Tượng Dụ*, gồm 18 bài kệ, dạy người giữ thân chân chính, làm thiện được thiện, hưởng phước báo an vui.

1

*Ta như voi xung trận
Không hề sợ trúng tên
Thường lấy lòng thành tín
Độ người không giới hạnh.*

2

*Như voi được thuần hóa
Mới để vua cỡi lên
Người đã được rèn luyện
Mới thành bậc tôn quý
Được mọi người tin tưởng.*

3

*Dù thường xuyên rèn luyện
Chạy nhanh và rất hay
Voi cũng không bằng người
Tự điều phục được mình.*

---

¹ Tượng dụ phẩm 象喻品. Tương đương Pāli, phẩm 23, Nāgavagga.

4

*Voi kia giỏi cách mấy
Không đưa đến niết-bàn
Chỉ người tự điều phục
Mới đến được lạc bang.*

5 & 6

*Như voi tên Tài thủ¹
Hung dữ khó điều phục
Trói nó, không cho ăn
Vẫn hung dữ, nhớ bầy.*

*Cũng vậy, người làm ác
Lấy dây trói mình
Như voi chẳng biết sợ
Nên cứ nhập thai mãi.*

7

*Bản nguyện của mình là
Thực tập cho thuần thực
Để đi đến nơi nào
Mình cũng được an vui.
Buông bỏ mọi tật xấu
Hàng phục các kết sử
Như người thợ luyện voi*

---

¹ Tên Pāli là Dhanapalaka.

Bằng móc câu, đinh sắt.

*Bản tâm được điều phục
Hàng phục mọi kết sử
Ở đâu cũng an vui
Như voi được điều phục.*

8

*Vui đạo, không buông lung
Thường khéo phòng hộ tâm
Là nhớ sạch khổ thân
Như voi thoát khỏi bùn.*

9

*Được làm bạn hiền nhân
Cùng đi chung đường lành
Thấy nghe được điều chính
Tránh khỏi được sai lầm.*

10

*Không gặp được bạn hiền
Thà quyết sống một mình
Như vua bỏ thành ấp
Không kẻ ác chung đường.*

11

*Thà một mình, lương thiện
Hơn làm bạn kẻ ngu*

*Một mình, không làm ác
Như voi tự hộ thân.*

12

*Vui thay: sống lợi ích
Có bạn hiền nhu hòa
Làm phước đến cuối đời
Và không phạm điều ác.*

13

*Hạnh phúc thay, có mẹ
Hạnh phúc thay, còn cha
Vui thay đời có thầy
Đời có đạo vui thay!*

14

*Vui thay giữ giới trọn đời
Vui thay đức tin vững chắc
Vui thay trí tuệ siêu thoát
Vui thay không phạm điều ác.*

15 & 16

*¹Như ngựa đã điều phục
Sử dụng theo ý mình
Tin, giới, tấn và định
Các pháp này đầy đủ*

---

¹ Bốn bài kệ cuối cùng này không có trong văn hệ Pāli.

*Thành lập hiếu và hành
Nhân, hòa, và định tâm
Thì đoạn trừ mọi khổ
Tùy ý mình rong chơi!*

17

*Từ đó nhập vào định
Như ngựa đã thuần phục
Đoạn sân, không còn lậu
Hưởng an lạc cõi trời.*

18

*Không phóng dật, buông lung
Thì có nhiều tỉnh giác
Như con ngựa thuần lương
Bỏ ác là hiền nhân.*

Phẩm 32

ÁI DỤC¹

[570c] Phẩm *Ái Dục* có 33 bài kệ, nói dâm dục, ân ái là thấp hèn, người đời vì những thứ đó mà sanh ra tai họa không lường.

1

*Tâm phóng túng hạnh tà
Dục ái thêm cành nhánh
Đường sanh tử trải ra
Như khỉ chuyền hái trái.*

2

*Tham dục ở trần gian
Vì ái mà chịu khổ
Ngày đêm thêm lo buồn
Như cỏ mọc liên miên.*

3

*Người bị ân ái buộc
Không thể bỏ dục tình
Thì buồn lo đeo mãi
Như nước xuôi xuống hồ.*

---

¹ Ái dục phẩm 愛欲品. Tương đương Pāli, phẩm 24, Taṇhāvagga.

4

*Đời sở dĩ buồn lo
Khổ đau từ muôn phía
Đều duyên do ái đó
Lìa ái hết buồn lo.*

5¹

*Không lo, lòng bình an
Không ái, hết trần gian
Không lo, không vương lụy
Không ái, sống bình an.*

6

*Vì thân thuộc đông đúc
Lúc chết thêm đau buồn
Trải đường dài lo nghĩ
Ái khổ thường đeo luôn.*

7

*Người vì đạo tu hành
Chớ hướng về ái ân
Phải nhổ tận gốc ái
Không còn rễ để sanh
Chớ như cắt cỏ lau
Cắt rồi mọc trở lại.*

---

¹ Hai bài kệ 5 & 6 không có trong văn hệ Pāli.

8

*Như gốc cây kiên cố
Dù chặt, vẫn còn lên
Tâm ái chưa trù hết
Đau khổ còn chịu thêm.*

9

*Khỉ vượn bắt khởi rừng
Thoát ra, liền về rừng
Chúng sanh cũng như vậy
Thoát ngục, lại vào ngục.*

10

*Tâm ái xuôi theo dòng
Tập khí và kiêu mạn
Tư tưởng xuôi dòng đục
Tự che, không còn thấy (sự thật).*

11

*Dòng tâm ý chảy tràn
Ái kết tựa dây đàn
Chỉ có tuệ chân thật
Mới đoạn sạch căn nguyên.*

12

*Dòng ái đục thấm nhuần
Tư tưởng càng tràn lan*

*Dục ái sâu không đáy
Già chết càng thêm tăng.*

13

*Cành nhánh ái chưa cắt
Mà bón thêm ái dục
Nuôi oán thù thành đống
Người ngu về hướng ấy.*

14

*Dù địa ngục gông cùm
Người trí thấy không chắc
Bằng ái nhiễm vợ con
Gông cùm này kiên cố.*

15

*Người trí thoát ngục ái
Ngục kiên cố khó ra
Cho nên phải cắt bỏ
Không ái dục là an.*

16

*Thấy sắc, tâm mê hoặc
Vì không quán vô thường
Người ngu thấy sắc đẹp
Không biết nó phi chân.*

17

*Cuốn mình trong đục lạt
Tựa như tầm kéo kén
Người trí khéo cắt bỏ
Không mơ màng, thoát khổ..*

18

*Người tâm niệm buông lung
Thấy dâm dục là tịnh
Tâm ân ái càng tăng
Từ đó xây lao ngục.*

19

*Người tỉnh giác, diệt dục
Thường nhớ dục bất tịnh
Từ đó thoát ngục tù
Đoạn nỗi lo già, chết.*

20

*Vì lưới dục bủa vây
Vì màn ái che đậy
Tự trói mình vào ngục
Như cá bị mắc câu.*

21

*Bị già chết dòm ngó
Như bê tìm vú mẹ
Lìa dục, diệt ái ân*

Thoát lưới ái buộc ràng.

22

*Đi trọn con đường đạo
Thoát buộc ràng, kỳ thị
Vượt lưỡng nguyên, phân biệt
Xứng danh bậc đại trí.*

23

*Chớ thân người phi pháp
Cũng đừng nhiễm ái dục
Người chưa vượt ba đời
Sẽ còn kẹt nhị nguyên.*

24

*Thấy, hiểu tánh các pháp
Không vướng kẹt pháp nào
Tâm thoát ly ái ân
Là hiểu thông Thánh ý.*

25

*Thí nào hơn thí pháp
Vị nào hơn pháp vị
Lạc nào hơn pháp lạc
Ái tận hết khổ đau.*

26

*Người tham, tự trời buộc
Không tìm đến bờ kia
Tham cầu gây bại hoại
Cho mình và cho người.*

27

*Tâm ái dục là ruộng
Hạt giống dâm, nộ, si.
Ai bỏ thí, độ người
Được phước không hạn lượng.*

28

*Ít bạn mà nhiều hàng
Thương nhân luôn sợ hãi
Sợ giặc cướp hại mạng
Nên người trí không tham.*

29

*Những thứ tâm tham muốn
Đâu phải chỉ có năm
Có thể lìa năm dục
Mới xứng danh dũng sĩ.*

30

*Không dục, không lo sợ
Thảnh thơi, không ưu buồn
Trì dục, thoát phiền não
Là ra khỏi nguy nan.*

31

*Dục, ta biết gốc người
Từ tư tưởng phát sanh
Ta không tư tưởng người
Thì người chẳng có mặt.*

32

*Chặt cây ái đừng nghi
Cây ái sanh điều ác
Phải chặt cho tận gốc
Tì-kheo sẽ diệt độ.*

33

*Cây ái chặt chưa hết
Dù còn ít nhánh cành
Tâm vương mắc vào đó
Nhu ghé con tìm mẹ.*

Phẩm 33

LỢI DƯỞNG¹

[571b] Phẩm *Lợi Dưỡng* có 20 bài kệ, khuyến khích đề phòng tâm tham. Phải thấy cái đứ, nghĩ đến cái nghĩa, đừng để lợi dưỡng nó làm bản cái tâm của mình.

1

*Chuối có bông xong, chết
Trúc, lau cũng như vậy
Con la mang thai chết
Kẻ tham tự chôn mình.*

2

*Như vậy, tham chẳng lợi
Biết nó sinh từ si
Tham, si hại người hiền
Đến đầu roi, cổ đứt.*

3

²*Dù trời mưa bảy báu³
Dục lạc vẫn chưa vìa
Dục vui ít, khổ nhiều*

---

¹ Lợi dưỡng 利養. Văn bản Pāli không có phẩm này.

² Pāli, kệ 186.

³ Bảy báu: vàng, bạc, lưu ly, pha phê, xa cừ, xích châu, mã não.

Biết vậy là bậc trí.

4

¹*Dù có trời đục lặc²*
Người trí bỏ, chẳng ham.
Vui niềm vui vô dục
Là đệ tử Như Lai.

5

Đi theo hướng nẻo tà
Chỉ tham cầu lợi dưỡng
Mong người cúng cho mình
Tì-kheo dân xa đạo.

6

Chớ vì tham lợi dưỡng
Mà làm lễ xả tội
Làm vậy là phi pháp
Hưởng dụng có ích chi ?

7

Kẻ ngu tính kẻ ngu
Dục, mạn thêm tăng trưởng
Lạ thay, mất lợi dưỡng
Đường niết-bàn mất luôn.

---

¹ Pāli, kệ 187.

² Trời đục lặc, tức Lục đục thiên.

8 & 9

*Thấy được sự thật đó
Tì-kheo đệ tử Phật
Không tìm vui lợi dưỡng
Ý an tịnh, nhàn cư
Tự chứng, không y lại
Không mong cầu kẻ khác.
Tì-kheo còn mong cầu
Không thể có chính định.*

10

*Muốn an thân tuệ mạng
Sa-môn tự tỉnh giác
Không lo lắng, tính toán
Việc y phục, uống, ăn.*

11

*Muốn an thân tuệ mạng
Sa-môn tự tỉnh giác
Giữ một pháp tu hành
Là sống đời tri túc.*

12

*Muốn an thân tuệ mạng
Sa-môn tự tỉnh giác
Như chuột núp hang sâu*

Ăn cư, thực hành pháp.

13

*Hạn chế nhận cúng dường
Bớt nghe chuyện thế gian
Giữ giới, tu thiền định
Thanh tịnh, không lười biếng
Là việc người trí khen.*

14

*Nuôi chí chứng tam minh
Đạt giải thoát vô lậu.
Trí kém, hiểu biết ít
Thì không nhớ được gì.*

15

*Do vì việc uống ăn
Được lợi từ nơi người
Mà sinh ra tính xấu
Cung dưỡng lòng ganh tị.*

16 & 17

*Tham lợi kết oán cừu
Miễn cưỡng mang pháp y
Chỉ mong được uống ăn
Không vâng lời Phật dạy !*

Phải biết lỗi làm này

*Lợi dưỡng đáng sợ nhất !
Ít chấp thủ, khỏi buồn
Tì-kheo tâm hỷ xả.*

18

*Không ăn, mạng khó còn
Ai có thể không ăn?
Sống còn, trước nhờ ăn
Biết vậy, đừng ganh tị.*

19

*Tật đó, trước hại mình
Rồi sau hại mọi người
Đánh người, bị người đánh
Nên hận thù không nguôi.*

20

*Thà nuốt hòn đá nóng
Hay uống nước đồng sôi
Chứ không thể phá giới
Mà thọ nhận của người.*

Phẩm 34

SA MÔN¹

[571c] Phẩm Sa-môn có 32 bài kệ, nói đệ tử Phật tiếp nhận, phụng hành thuận theo chính pháp thì sẽ đắc đạo giải thoát thanh tịnh.

1

*Giữ mắt, tai, mũi, miệng
Thân, ý trong chính niệm
Tì-kheo hành như thế
Thoát được mọi khổ đau.*

2

*Tay, chân chớ làm bậy
Ít lời, việc đúng pháp
Nội tâm vui thiền định
Giữ hạnh này tịch nhiên.*

3

*Tu học phải giữ miệng
Nói ít và ôn hòa
An trụ trong pháp nghĩa
Lời lẽ tất nhu hòa.*

---

¹ Sa-môn 沙門. Tương đương Pāli, phẩm 25, Bhikkhuvagga.

4

*Thích pháp, thực hành pháp
Tư duy pháp an lạc
Tì-kheo nương tựa pháp
Chân chính, không uống đời.*

5

*Học đạo đừng cầu lợi
Đừng thích vẻ bề ngoài
Tì-kheo thích bề ngoài
Tâm không sao được định.*

6

*Tì-kheo ít chấp thủ
Được nhiều không tích trữ
Sống thanh tịnh, vô nhiễm
Trời người luôn ngợi khen.*

7

*Tì-kheo sống từ bi
Yêu kính lời Phật dạy
Hành sâu pháp chỉ, quán
Diệt hữu vi, được an.*

8

*Hết thầy danh và sắc
Không phải ngã, ngã sở*

*Nên không gân, không mé
Nhu thế là tì-kheo.*

9

*Tì-kheo chèo thuyền không
Thuyền không trôi nhẹ nhàng
Trừ sạch dâm, nộ, si
Xuôi dòng đến niết-bàn.*

10

*Bỏ năm¹, đoạn trừ năm²
Tư duy pháp năm căn³
Khéo phân biệt năm trần⁴
Là vượt qua dòng hiểm.*

11

*Thiền định, không buông lung
Không để dục rối loạn
Để không uống đồng sôi
Tự đốt hại thân mình.*

12

*Không thiền, không trí tuệ
Không trí tuệ, không thiền.*

---

¹ Có lẽ năm thượng phần kết sử: Sắc ái, vô sắc ái, mạn, trạo cử, vô minh.

² Có lẽ năm hạ phần kết sử: Tham, sân, thân kiến, giới cấm thủ, nghi.

³ Tín, tấn, niệm, định, tuệ.

⁴ Sắc, thanh, hương, vị, xúc.

*Đi theo đường định – tuệ
Nhất định đến niết-bàn.*

13

*Vào chỗ vắng tu học
Tĩnh cư và thiền định
Một mình vui chỗ vắng
Nhất tâm quán về pháp.*

14

*Thường chế ngự năm uẩn
Tâm thuần như nguồn nước
Thanh tịnh và vui vẻ
Là cam lộ thượng vị.*

15

*Không sở hữu vật gì
Nhiếp căn và biết đủ
Giới luật luôn nghiêm trì
Là từ-kheo trí tuệ.*

16

*Sống phạm hạnh thanh tịnh
Tìm thầy lành, bạn tốt
Người trí sẽ thành nhân
Thoát khổ, sống an vui.*

17

*Như đóa hoa vê-su¹
Héo tàn tự rụng xuống
Cởi bỏ dâm, nộ, si
Sanh tử tự giải thoát.*

18

*Thân khẩu đều đình chỉ
Giữ tâm trong thiền định
Tì-kheo bỏ thế gian
Và hưởng thụ niết-bàn.*

19

*Hãy trang nghiêm thân mình
Tranh đấu với nội tâm
Giữ thân trong chánh niệm
Tì-kheo sống an lành.*

20

*Ta tự dò xét ta
Tìm hoài không thấy ngã
Vì ngã đã bị diệt
Kẻ trí sống điều hòa.*

21

---

¹ Hoa vê-su (tức vê-su hoa 衛師華, Pāli: vassikā). HT. Minh Châu chú thích là hoa lái.

*Vui theo lời Phật dạy
Niềm hoan hỷ càng tăng
Sẽ đến nơi tịch tịnh
Hành diệt, mãi khinh an.*

22

*Giả sử làm chút ít
Mà đúng lời Phật dạy
Đủ sáng thế gian này
Như trời không mây mờ.*

23

*Bỏ mạn, hết kiêu căng
Như sen làm nước trong
Học đạo, bỏ bỉ thử
Là hơn hẳn hoa sen.*

24

*Cắt ái không luyến tiếc
Vô nhiễm như hoa sen
Tì-kheo vượt dòng ái
Sáng ngời hơn hoa sen.*

25

*Chặn đứng lòng tự thị
Quyết trừ tâm ái dục
Ai không trừ dục vọng*

Tâm ý còn bôn ba.

26

*Việc làm hãy làm ngay
Hãy quyết liệt tự chế
Xuất gia mà lười biếng
Thì tâm còn nhiễm ô.*

27

*Làm biếng và chân chừ
Mệt tâm, trừ được gì ?
Không phạm hạnh thanh tịnh
Làm sao đến niết-bàn?*

28

*Tì-kheo mà đi đâu
Tùy ý, không dè chừng
Thì từng bước nhiễm bản
Theo tư tưởng buông lung.*

29

*Cà-sa khoác trên vai
Mà việc ác không trừ
Việc ác kéo việc ác
Át đọa đường ác thôi.*

30

*Không điều phục, khó dạy
Nhu gió thổi cây khô.
Mà tu học cho mình
Sao không gắng tinh tấn?*

31

*Ngạo mạn, không giới hạnh
Cạo đầu, chẳng sa-môn.
Ai xả tham, tu đạo
Mới đúng là sa-môn.*

32

*Không tín tâm, phóng túng
Cạo đầu, chẳng sa-môn
Ai diệt tất cả khổ
Là sa-môn tối thượng.*

Phẩm 35

PHẠM CHÍ¹

[572b] Phẩm *Phạm Chí* có 40 bài kệ, nói người nào có lời nói và hành động thanh tịnh, học lý không nhiễm ô thì xứng đáng gọi là đạo sĩ.

1

*Ai cắt dòng², vượt qua
Vô dục như Phạm thiên
Biết các hành³ đã tận
Là xứng danh Phạm chí.*

2

*Lấy pháp môn bất nhị⁴
Thanh tịnh, thoát vực thăm
Hết ái dục buộc ràng
Xứng danh là Phạm chí.*

3

*Không bờ này, bờ kia
Cả hai bờ đều không*

---

¹ Phạm chí phẩm 梵志品. Tương đương Pāli, phẩm 26, Brāhmaṇavagga.

² Cắt đứt dòng ái dục.

³ Hành: các pháp hữu vi.

⁴ Pháp môn bất nhị (tức vô nhị pháp 無二法). Tham chiếu Pāli: **yadā dvayesu dhammesu: vận dụng chỉ và quán song hành.**

*Xả ly lòng tham ái
Xứng danh bậc Phạm chí.*

4

*Tư duy không nhiễm bản
Việc làm thì vô lậu
Không cầu mong điều gì
Gọi là bậc Phạm chí.*

5

*Mặt trời sáng ban ngày
Mặt trăng sáng ban đêm
Giáp binh sáng quân trận
Thiền định sáng người tu
Phật xuất hiện ở đời
Là sáng soi tất cả !*

6

*Cạo đầu chưa sa-môn
Tụng chú chưa phạm chí
Ai trừ mọi điều ác
Thì xứng danh đạo nhân.*

7

*Đoạn ác là Phạm chí
Chính hạnh là sa-môn
Trừ ngã, diệt cấu uế
Là xuất gia tu hành.*

8

*Ai sống giữa ái ân
Tâm không hề vương bận
Đã xả, đã chính chân
Là diệt hết thống khổ.*

9

*Thân, miệng, và tâm ý
Thanh tịnh không lỗi lầm
Khéo thủ hộ ba nghiệp
Là phạm chí chân nhân.*

10 & 11

*Ai nội tâm hiểu rõ
Pháp mà Phật đã dạy
Quán tâm, tự quy y
Là làm thanh tịnh dòng¹.
Chứ không do dòng họ,
Bện tóc thành Phạm chí.
Ai chí thành hành pháp
Thanh bạch mới hiền nhân.*

12

*Bện tóc, không trí tuệ
Áo cỏ có ích chi ?*

---

¹ Tức dự lưu, người như vậy là đã dự vào dòng Thánh.

*Trong không lìa nhiễm trước
Xả bên ngoài ích chi ?*

13

*Dù mặc áo dơ xấu
Nhưng y pháp thực hành
Núi rừng tu thiên định
Mới thiệt danh phạm chí.*

14

*Phật không dạy bảo ai
Tự tán thán, khen mình.
Ai đúng pháp, không dối
Mới thiệt là phạm chí.*

15

*Dứt tuyệt mọi dục vọng
Tâm chí không dục tình
Buông bỏ lưới ái ân
Là xứng danh phạm chí.*

16

*Cắt đứt dòng sanh tử
Khéo nhân vượt qua bờ
Tự giác thoát vực hiểm
Thì xứng danh phạm chí.*

17

*Bị mắ̃ng chửi, đắ̃nh đắ̃p
Nhắ̃n chửi khồ̃ng giắ̃n hờn
Ai có̃ sứ̃c nhắ̃n ắ̃y
Thì gọ̃i là phạm chí.*

18

*Bị xắ̃m hại, khinh khi
Chỉ một lòng giữ̃ giớ̃i
Tự̃ điề̃u thân đọ̃an chắ̃nh
Ngườ̃i này danh phạm chí.*

19

*Tắ̃m trừ̃ mọ̃i phá̃p á̃c
Giố̃ng nhữ rắ̃n thay da
Khồ̃ng bị dụ̃c ỗ nhiể̃m
Đó̃ mới là phạm chí.*

20

*Biế̃t cuộ̃c đờ̃i là khố̃
Từ̃ đó̃ hướ̃ng niế̃t-bàn
Bỏ̃ đượ̃c gắ̃nh nặng xuố̃ng
Là xứ̃ng danh phạm chí.*

21

*Ngườ̃i trí̃ tuệ̃ sắ̃u xa
Biế̃t rõ̃ đườ̃ng đứ̃ng, sai*

*Đạt mục đích tối thượng
Đó là bậc phạm chí.*

22

*Không phiền lụy người đời
Không vướng bận người tu
Không mong cầu, tri túc
Đó chính là phạm chí.*

23

*Bỏ gậy gộc, vũ khí
Tâm ý không hại ai
Không thương tổn loài nào
Đó chính là phạm chí.*

24

*Không tranh đối với tranh
Ai xâm phạm, không giận
Ác đến, đáp lại thiện
Đó chính là phạm chí.*

25

*Từ bỏ dâm, nộ, si
Kiêu mạn, các điều ác
Như rắn đã thay da
Đó chính là phạm chí.*

26

*Đoạn tuyệt mọi việc đời
Miệng không nói lời ác
Quán bốn đế, tám đạo¹
Đó chính là phạm chí.*

27

*Ở đời, những pháp ác
Dù ngắn, dài, lớn, nhỏ
Không giữ cũng không xả
Đó chính là phạm chí.*

28

*Đời này sống thanh tịnh
Đời sau không cấu uế
Không huân tập, không xả
Đó chính là phạm chí.*

29

*Không vướng kẹt hình hài
Không tụng lời quái dị
Chỉ hành pháp cam lộ
Đó chính là phạm chí.*

30

Đối với tội và phước

---

¹ Quán chiếu bốn sự thật và thực tập con đường bát chánh.

*Đã siêu việt cả hai
Vô ưu và vô nhiễm
Đó chính là phạm chí.*

31

*Tâm hoan hỷ, vô nhiễm
Sáng như trăng tròn đầy
Không huỷ báng, trách ai
Đó chính là phạm chí.*

32

*Thấy ngu si luân hồi
Đọa lạc trong đường khổ
Nên muốn vượt sang bờ
Không ham nói gì khác
Chỉ thẳng đến niết-bàn
Đó chính là phạm chí.*

33

*Ai đã đoạn ân ái
Xuất gia, sống vô dục
Đã đoạn sạch ái, hữu
Thì gọi là phạm chí.*

34

*Đã thoát chốn loài người
Không vướng vào cõi trời*

*Không nương vào cõi nào¹
Gọi là bậc phạm chí.*

35

*Bỏ những điều ghét, ưa
Diệt không còn âm i
Nhiếp phục mọi thế giới
Đó là người phạm chí.*

36

*Chỗ thọ sanh đã hết
Chết không còn đường đi
An ổn chốn vô y
Gọi là bậc phạm chí.*

37

*Đã vượt thoát năm đường
Biết không còn đọa lạc
Sạch nghiệp, không dư tàn
Là xứng danh phạm chí.*

38

*Ai quá, hiện, vị lai
Không có gì sở hữu
Không nắm bắt, (không) xua đuổi*

---

¹ Tham chiếu Pāli: [sabbayogavisamyuttam](#): giải thoát mọi buộc ràng.

Gọi là bậc phạm chí.

39

*Bậc đại hùng, đồng mãnh
Tự giải thoát, vượt qua
Tâm ý không lay động
Gọi là bậc phạm chí.*

40

*Tự biết được đời trước
Vốn từ đâu đến đây
Chúng được sanh đã tận
Thông suốt đạo nhiệm màu
Sáng soi mà tĩnh mặc
Là xứng danh phạm chí.*

Phẩm 36

NÊ-HOÀN¹

[573a] Phẩm *Nê-hoàn* có 36 bài kệ, trình bày Niết-bàn là chỗ quy thú của đạo, nơi yên lặng tịch diệt, thoát khỏi nỗi sợ hãi của sanh tử.

1

²*Chư Phật đã huấn thị :
Nhẫn nhục là phương pháp
Tự bảo hộ hay nhất
Trong tất cả các pháp
Nê-hoàn cao cả nhất
Xuất gia không phạm giới
Giữ tâm ý thanh tịnh
Thì không gì xâm hại.*

2

³*Không bệnh : lợi tối thượng
Biết đủ là giàu sang
Thành tín là họ hàng
Nê-hoàn lạc tối thượng.*

---

¹ Nê-hoàn phẩm 泥洹品。 Từ đây trở xuống gồm bốn phẩm không có trong văn bản Pāli, tuy nhiên thỉnh thoảng có vài bài kệ tương đương, sẽ có ghi chú để đối chiếu.

² Pāli 184.

³ Pāli 204.

3

¹Đói khát : bệnh nặng nhất
Tâm hành : gây khổ nhất
Hiểu sự thật như vậy
Nê-hoàn hạnh phúc nhất.

4

Nẻo thiện ít người đi
Đường ác nhiều kẻ đến
Hiểu rõ ràng như vậy
Nê-hoàn : an ổn thay.

5

Do nhân sanh nẻo thiện
Do nhân đọa đường ác
Do nhân đến nê-hoàn
Các duyên cũng như vậy.

6

Nai, hư sống giữa đồng
Chim liệng giữa hư không
Pháp nào theo pháp đó
Chân nhân về chốn Không.

7

---

¹ Pāli 203.

*Cái nguyên nhân đầu tiên
Không có thì như không
Như không thì không có
Đó là cái vô đặc
Cũng không thể tư duy.*

8

*Khó thấy tâm, tập sẽ thấy.
Người hiểu dục sẽ thấy rằng :
Không tham dục sẽ trừ khổ
Vì ái dục tăng khổ đau.*

9

*Thấy những gì không thanh tịnh
Thì phải tìm cách chế ngự.
Không gàn giữ những nhiễm ô
Thì sẽ trừ được khổ đau.*

10

*Thấy có thấy, nghe có nghe
Nhớ có nhớ, biết có biết.
Nhưng không vướng kẹt vào thấy, biết
Buông tất cả thì trừ được khổ đau.*

11

*Trừ ý tưởng ngã thân
Là diệt hết thông khổ
Thức phân biệt đã diệt*

Là chắm dứt khổ đau.

12

*Ba hoa là động, rỗng rang là tĩnh
Không động, không tĩnh, là có lạc
Lạc mà không nhiễm : đặc tịch tịnh
Vượt qua tịch tịnh hết tới lui.*

13

*Tới lui dứt tuyệt, hết sinh tử
Sinh tử đã hết, hết bỉ thử
Bỉ thử đã hết, lưỡng biên hết
Niết-bàn vô dư là hết khổ.*

14

*Này chư vị Tỳ-kheo :
Do Hữu mà có Sinh
Có Hữu có tạo tác
Không Hữu thì không Sinh
Không có cái tạo tác
Không cái được tạo tác.*

15

*Chỉ những ai vô niệm
Mới có thể tự đến (niết-bàn)
Chỗ vô sanh, hết Hữu
Chỗ vô tác, vô hành.*

16

*Còn Sanh, Hữu, Tác, Hành
Là chưa đạt pháp yếu
Nếu đã hiểu vô sanh
Thì không Hữu, Tác, Hành.*

17

*Có Hữu mới có Sanh
Từ Sanh, Hữu lại khởi
Tác, Hành, chết rồi sanh
Mở bày ra các pháp.*

18

*Thức ăn khiến tồn tại
Thức ăn sinh vui buồn
Thức ăn này đoạn tuyệt
Hết dấu vết sinh tồn.*

19

*Khổ đau, Hành diệt hết
Lặng lẽ được bình an
Tỳ-kheo tự biết mình
Không trở lại các cõi.*

20

Không vào chỗ hư không

*Không còn chỗ để vào
Không vào tướng, phi tướng
Không đời này, đời sau,
Cũng không tướng ngày, đêm
Không đi, không ở lại.*

21

*Không cái ngã tới, lui
Thì không đi, không về
Không mất, cũng không sanh
Là bờ cõi nê-hoàn.*

22

*Đó là tướng vô tướng
Khổ, vui đều hiểu rõ
Cái thấy hết sợ hãi
Không ngôn ngữ tỏ bày
Tỏ bày không còn nghi.*

23

*Bản rơi mũi tên Hữu
Ngu si hết chỗ bám
Là suối nguồn hạnh phúc
Tịch diệt không gì hơn !*

24

¹Tâm nhẫn nhục như đất
Hạnh nhẫn như thành quách
Như nước không vẩn đục
Hết sinh tử luân hồi.

25

Thắng không đủ để nhờ
Dù thắng vẫn còn khổ
Phải mong tự thắng mình
Thắng rồi khổ hết sinh.

26

Trả hết nợ cũ, đừng tạo mới
Chán thọ thai thì đừng hành dâm
Như hạt giống cháy : hết mọc
Tâm ái dục hết như lửa tắt.

27

Bào thai là biển úé
Sao còn ưa dâm dục ?
Dẫu có cõi trời cao
Cũng đâu bằng nê-hoàn !

28

Biết tất cả đã đoạn
Thế gian hết buộc ràng

---

¹ Pāli 95.

*Buông bỏ hết tất cả
Như củi hết lửa tắt
Là con đường đẹp nhất
Trong tất cả con đường.*

29

*Phật đã dạy chân lý
Kẻ trí, dùng phụng trì
Sống phạm hạnh, vô nhiễm
Tự biết đến chỗ an.*

30

*Học đạo, trước ly dục
Giữ giới pháp Phật dạy
Thì diệt hết cái ác
Để như chim giữa không.*

31

*Nếu đã hiểu Pháp cú
Thì hết lòng làm theo
Vượt qua bờ sinh tử
Hết khổ, hết buồn lo.*

32

*Pháp Phật không thân sơ
Nên chẳng hỏi mạnh yếu
Tu hành quan trọng nhất :*

*Không phân biệt, vọng tưởng
Cởi bỏ hết phiền não
Là đạt được thanh tịnh.*

33

*Bậc trí chán thân này
Thấy mong manh, chẳng thật
Vui ít mà khổ nhiều
Chín lỗ¹, không chút sạch.*

34

*Những bậc có trí tuệ
Biết chuyển nguy thành an
Buông bỏ sự bám víu
Là thoát mọi gian nan.
Thân mục, tan bọt nước
Người trí thấy, ly tham.*

35

*Quán thân một khối khổ
Sanh, già, rồi bệnh chết.
Sống thanh tịnh, ly cầu
Đạt được an tĩnh lớn.*

36

---

¹ Chín lỗ (tức cửu lỗ 九孔): chín cơ quan bài tiết, gồm hai mắt, hai tai, hai mũi, miệng và hai đường đại tiểu tiện.

*Trí tuệ trừ tà kiến
Không thọ thêm gì nữa
Thì sạch hết lỗi lầm
Sống cuộc đời thanh tịnh
Vượt khỏi thế gian này
Trời, người đều kính lễ.*

Phẩm 37

SANH TỬ

[574a] Phẩm Sanh tử có 18 bài kệ, nói con người sau khi chết, tùy theo nghiệp lực, thần thức sẽ chuyển sanh đời khác.

1

*Mạng sống như trái chín
Thường sợ bị rụng rơi
Đã sinh đều có khổ
Ai rồi cũng chết thôi!*

2

*Từ khi vui ân ái
Hành dâm mà nhập thai
Sự sống như điện chớp
Ngày đêm trôi mãi thôi.*

3

*Thân này là vật chết
Tinh thần, pháp vô hình
Giả sử chết rồi sinh
Tội phước không hề mất.*

4

*Thủy chung chẳng một đời
Từ si, ái lâu dài
Tự chịu khổ, vui này
Thân chết, thức chẳng mất.*

5

*Thân tứ đại là sắc
Bốn âm thức¹ là danh
Vọng tình mười tám giới²
Tiếp mười hai duyên sanh.*

6

*Thức nương nơi chín cõi³
Sinh tử không đoạn diệt
Người đời ngu chẳng học
Bị mờ mắt thiên nhãn.*

7

*Tự bôi trét tam độc
Không mắt tuệ nên làm
Cho rằng chết như sống
Hoặc bảo chết là hết.*

---

¹ Bốn âm thức: tức thọ, tưởng, hành, thức.

² Mười tám giới: 6 căn, 6 trần, 6 thức.

³ Chín cõi, tức 9 nơi chúng sinh cư trú, còn gọi là cửu hữu, cửu hữu tình cư, cửu chúng sinh cư, cửu cư. Trong tam giới, có tất cả 9 nơi mà chúng sinh vui thích sống, đó là: 1. Trời và người ở Dục giới; 2. Trời sơ thiên; 3. Trời nhị thiên; 4. Trời tam thiên; 5. Trời vô tướng trong cõi tứ thiên; 6. Trời không; 7. Trời thức; 8. Trời vô sở hữu; 9. Trời phi tướng phi phi tướng.

8

*Thần thức tạo tam giới
Thiện bất thiện, năm đường
Ấm hành lặng lẽ đến
Như bóng cứ theo hình.*

9

*Sinh vào trong ba cõi
Đều do nghiệp đời trước
Hạt nào sinh cây nấy
Quả báo tự nhiên thôi.*

10

*Thức lấy căn gọi tên¹
Như lửa, tùy chất đốt
Do nén, gọi lửa nén
Lửa than, cỏ, phân, củ...*

11

*Tâm khởi thì pháp khởi
Tâm diệt pháp cũng diệt
Sinh diệt như mưa đá
Đổi thay không tự biết.*

12

---

¹ Như thức nương nơi căn là con mắt thì gọi tên là nhãn thức.

*Thần thức chạy năm đường
Không nơi nào không đến
Xả thân lại thụ thân
Như xe lăn mặt đất.*

13

*Như người sống trong nhà
Tới lui trong nhà ấy
Thức mượn thân làm nhà
Thân hoại, thức vẫn còn.*

14

*Tinh thần ở thể xác
Như chim trú trong tổ
Phá tổ chim bay đi
Thân hoại, thức tái sanh.*

15

*Si mê tưởng tịnh, thường
Tìm vui nơi xác thân
Nghĩ tưởng điều si mê
Ghét ưa việc phi nghĩa
Phật gọi là vô minh.*

16

*Từ gốc là vô minh
Triển chuyển thành danh sắc
Tam độc tham, sân, si*

*Tạo năm đường rộng lớn
Các biển có mười hai¹
Ai làm khô cạn được
Vượt đến bờ an vui.*

17

*Hơi thở, hơi ấm, thức
Ba thứ này không còn
Thì biết thân đã chết
Bỏ thân qua đời khác.*

18

*Khi chết nằm xuống đất
Như cỏ rác vô tri
Quán thấy mình như vậy
Ngu mới tham mộng寐.*

---

¹¹ Mười hai nhập được ví như 12 biển lớn. Nhân nhập là biển, đối tượng của mắt là sắc cũng là biển (Xem A-ti-đàm bát kiến độ luận).

Phẩm 38

NẾP SỐNG ĐẠO¹

[574b] Phẩm Đạo lợi có 19 bài kệ, nói vua, cha, thầy thực hành, khai thị con đường lành, tuân theo đường chánh.

1

*Ai biết kính trọng thượng
Vua, cha, thầy, đạo sĩ
Tin giới, thí, vãn tuệ
Mạng hết, sanh chỗ an.*

2

*Nhờ phước lành đời trước
Sinh ra được làm Vua
Dùng pháp an thiên hạ
Phụng pháp, ai cũng theo.*

3

*Vua là chủ thân dân
Thường ban từ ái xuống
Tự thân giữ giới pháp
Thì chấm dứt giao tranh.*

---

¹ Đạo lợi 道利: Lợi ích của sự tu học.

4

*Lúc an, không quên nguy
Lo nghĩ bồi đắp phước
Phước này mọi người hưởng
Không phân biệt sang hèn.*

5

*Làm tướng giữa thế gian
Tu chính, không tà vạy
Điều tâm, thắng mọi ác
Thì cũng là pháp vương.*

6

*Thấy đúng, thường huệ thí
Nhân ái, giúp đỡ người
Có lợi chia đồng đều
Như vậy mọi người theo.*

7

*Như đàn trâu gặng qua sông
Đầu đàn đứng, cả đàn đứng
Vua phụng pháp tâm không tà
Thì dân chúng được bình an.*

8

*Đừng quấy nhiễu tượng thần
Mà chuốc khổ tai họa*

*Ác ý là tự sát
Chết chẳng đến nẻo thiện.*

9

*Giới đức đáng cậy nhờ
Phước báu thường theo mình
Làm Vua mà thấy Pháp
Xa hẳn ba đường ác.*

10

*Giữ giới trừ khổ, lo
Phước đức, ba cõi trọng
Quý, rộng, tà độc hại
Không phạm người giữ giới.*

11

*Lánh xa kẻ ngu dốt
Bất nghĩa, không thành tín,
Dối gạt, ưa đấu tranh
Gần họ chỉ thêm tội.*

*Hãy gần bậc hiền nhân
Đủ trí tuệ, giới hạnh
Lời nói luôn chân thành
Gần họ thêm điều lành.*

12

Lời hay, không giữ giới

*Chỉ loạn, không hành thiện
Dù ẩn cư hẻo lánh
Cũng chẳng phải người tu.*

13

*Lời đẹp, đúng, đúng đầu
Thuyết pháp đứng thứ hai
Ái ngữ đứng thứ ba
Thành thật, không dối, bốn.*

14

*Vô có cầm dao bén
Sẽ tự cắt thân mình
Người ngu ưa nói dối
Là dẫn thân vào tai ách.*

15

*Tham dâm, sân hận, si
Là ba gốc bất thiện
Thân tự làm tự chịu
Quả báo từ ái, si.*

16

*Có phước làm trời, người
Phi pháp, hình hài xấu
Thánh nhân thấy rõ ràng
Nên khéo vâng lời Phật.*

17

*Giới đức, tạo phước lành
Theo mình đến đời sau
Trời, người đều khen ngợi
Tâm chính, đâu cũng an.*

18

*Làm ác không niệm dừng
Hằng ngày trôi buộc mình
Mà không biết tự hối
Thì mạng sống trôi nhanh
Y như dòng sông chảy
Thấy sợ mà giữ giới.*

19

*Nay tóc ta đã bạc
Tuổi trẻ đã bị mất
Thiên xứ đã đến gọi
Chính phải thời xuất gia!*

Phẩm 39

MONG ƯỚC ĐIỀM LÀNH

[574c] Phẩm này có tên chữ Hán là Kiệt tường phẩm, gồm 19 bài kệ, nói phương pháp tu hành là bỏ ác làm lành, cuối cùng sẽ hưởng phước báu nồng hậu.

1

*Phật tối tôn trời, người
Thường giảng nghĩa về Pháp.
Ngày kia, có đạo sĩ
Đến hỏi điều kiệt tường?*

2

*Phật thương xót bọn họ
Nói pháp yếu chân thật:
Ai vui tin chính pháp
Là điều kiệt tường nhất!*

3

*Chẳng phải xin trời, người
Cũng không cúng thần thánh
Để cầu điều may mắn
Là điều kiệt tường nhất.*

4

Môi trường tốt, bạn hiền
Việc phúc đức làm liền
Giữ lòng mình trong sạch
Là điều kiết tường nhất.

5

Bỏ ác, làm việc lành
Bỏ rượu, tự kiềm chế
Không tham đắm sắc dục
Là điều kiết tường nhất.

6

Nghe nhiều, hành trì giới
Tinh tiến học pháp luật
Tu thân, không tranh giành
Là điều kiết tường nhất.

7

Hiếu thảo, thờ mẹ cha
Chăm vợ con, gia đình
Không làm việc vô nghĩa
Là điều kiết tường nhất.

8

Không kiêu căng, tự đại
Biết đủ, thường xét suy
Tranh thủ học kinh điển
Là điều kiết tường nhất.

9

*Thấy nghe thường nhẫn nhục
Ưa muốn gần người tu
Nghe pháp xong thực hành
Là điều kiết tường nhất.*

10

*Ăn chay, tu phạm hạnh
Thường muốn gần thánh hiền
Nương tựa bậc trí minh
Là điều kiết tường nhất.*

11

*Có tin, có đạo đức
Chính ý, không nghi ngờ
Muốn thoát ba đường ác
Là điều kiết tường nhất.*

12

*Tâm bình đẳng bố thí
Cúng dường bậc chứng đạo
Cung kính cả trời, người
Là điều kiết tường nhất.*

13

Thường muốn xa tham dục

*Sân hận và si mê
Học đạo để chánh kiến
Là điều kiết tường nhất.*

14

*Bỏ việc làm vô ích
Nỗ lực tu thánh đạo
Thường làm việc đáng làm
Là điều kiết tường nhất.*

15

*Dùng tâm đại từ bi
Đối với cả thế gian
Giúp chúng sanh an lạc
Là điều kiết tường nhất.*

16

*Muốn cầu phước kết tường
Phải kính tin Tam bảo
Muốn cầu phước kiết tường
Phải học nghĩa Pháp cú.*

17

*Muốn cầu phước kiết tường
Phải cúng dường chư Tăng
Người đủ giới thanh tịnh
Là điều kiết tường nhất.*

18

*Người trí sống ở đời
Thường tập hạnh kiết tường
Tự đến thành trí tuệ
Là điều kiết tường nhất*

19

*Phạm chí nghe Phật dạy
Trong tâm rất hoan hỷ
Liên lễ chân Đức Phật
Quy y Phật, Pháp, Tăng.*

*Kinh pháp cú
hết quyển hạ*